

Scenariusz zajęć

Czy nauczyciel robot byłby lepszy?

Na podstawie książki
“Nasz nauczyciel robot”
opracowała: Julita Pasikowska-Klica

Cele:

- Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia o sztucznej inteligencji i technologii.
- Zrozumienie, że technologia może pomagać, ale jednocześnie wymaga odpowiedzialnego używania.
- Refleksja nad tym, czego w relacji uczeń-nauczyciel nie da się łatwo zastąpić algorytmem.
- Rozwijanie umiejętności argumentowania, pracy w grupie i odgrywania ról.
- Rozmowa o empatii, prywatności, zaufaniu, sekretach i granicach kontroli.
- Doskonalenie umiejętności formułowania pytań oraz przewidywania konsekwencji decyzji.

- Czas trwania: 45 minut
- Grupa wiekowa: uczniowie klas IV-VI (wiek: od 9 do 12 lat)
- Podstawa programowa: język polski, godzina wychowawcza, edukacja społeczno-emocjonalna, edukacja medialna, etyka

Środki i materiały:

- Fragmenty książki Nasz nauczyciel robot opisujące pojawienie się pana AI w klasie oraz reakcje uczniów.
- Tablica lub duży arkusz papieru.
- Karteczki samoprzylepne albo małe kartki do pracy w grupach.
- Karty ról do zadania kreatywnego „Rada szkoły przyszłości”.
- Długopisy, flamastery, kartki A4.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie do tematu: idealny nauczyciel? (5 minut)

Nauczyciel pyta uczniów:

- Jaki byłby idealny nauczyciel?
- Czy nauczyciel powinien znać odpowiedź na każde pytanie?
- Czy lepiej, żeby nauczyciel był sprawiedliwy i skrupulatny, czy żeby czasami robił wyjątki, dostosowując ocenę do potrzeb ucznia?
- Czy robot mógłby być dobrym nauczycielem dla dzieci? Dlaczego tak lub nie?

Prowadzący zapisuje temat lekcji na tablicy:

„Czy robot może być dobrym nauczycielem?”

Krótko opowiada fabułę książki: W powieści Nasz nauczyciel robot Hanne Gjerde uczniowie poznają nowego nauczyciela, pana AI. Z początku może się wydawać, że to nauczyciel niemal doskonały: niczego nie zapomina, szybko analizuje informacje, uczy się dzięki obserwacji i potrafi dostosowywać się do uczniów. Szybko jednak okazuje się, że technologia w szkole rodzi trudne pytania: o prywatność, zaufanie, emocje, sekrety i odpowiedzialność dorosłych.

2. Czytanie fragmentów książki (8 minut)

Nauczyciel czyta wybrane fragmenty książki albo streszcza sceny, w których:

- uczniowie dowiadują się, że ich nowy nauczyciel nie jest zwyczajnym człowiekiem (str. 8, 9, 13),
- pan AI zaczyna uczyć klasę i analizować zachowania uczniów (str. 33 od „Potem AI otwiera folder i przegląda zawartość.(...)”),
- wywołanie pytania, czy sztuczna inteligencja naprawdę pomaga dzieciom, czy raczej zaczyna za dużo o nich wiedzieć.

Podczas słuchania uczniowie zwracają uwagę na trzy rzeczy:

- Co pan AI potrafi robić lepiej niż człowiek?
- Czego pan AI może nie rozumieć?
- Kiedy technologia zaczyna przekraczać granice prywatności?

Po czytaniu nauczyciel zapisuje na tablicy dwie kolumny:

Robot może pomóc, bo...

Robot może być problemem, bo...

Uczniowie podają swoje propozycje, np.:

Robot może pomóc, bo: pamięta wszystkie informacje, nie męczy się, może podejść do każdego ucznia indywidualnie, nie faworyzuje nikogo, szybko sprawdza zadania.

Robot może być problemem, bo: nie odczuwa prawdziwej empatii, może zbierać za dużo danych, nie rozumie niuansów, może działać według zbyt sztywnych zasad, ktoś może użyć go do złych celów.

3. Dyskusja: czego nie można zaprogramować? (10 minut)

Nauczyciel prowadzi rozmowę z klasą:

- Czy robot może być sprawiedliwy?
- Czy robot może być miły?
- Czy robot może naprawdę zrozumieć, że ktoś jest smutny, zawstydzony albo przestraszony?
- Kiedy sekret trzeba zachować, a kiedy warto opowiedzieć dorosłemu o tajemnicy, żeby komuś pomóc?
- Czy technologia sama w sobie jest zła, czy problemem może być sposób, w jaki używają jej ludzie?

Warto doprowadzić uczniów do wniosku, że książka nie demonizuje sztucznej inteligencji. Pokazuje raczej, że technologia może być pomocna, ale warto używać jej w sposób odpowiedzialny. Największym zagrożeniem nie musi być sam robot czy urządzenie, ale osoba, która wykorzystuje go do osiągnięcia własnych celów.

4. Zadanie kreatywne: „Rada szkoły przyszłości” (17 minut)

Instrukcja dla uczniów:

Klasa zostaje podzielona na grupy. Każda grupa bierze udział w specjalnym posiedzeniu rady szkoły. Dyrekcja rozważa wprowadzenie do szkoły nauczyciela robota. Uczniowie losują role i przygotowują krótkie wystąpienia. Każda grupa ma odpowiedzieć na pytanie:

Czy w naszej szkole powinien pojawić się nauczyciel robot? Jeśli tak, to na jakich zasadach?

Uczniowie pracują zgodnie z poniższą kolejnością:

- 1 Losują kartę roli.
 - 2 Przygotowują argumenty dla swojej postaci.
 - 3 Biorą udział w krótkiej debacie klasowej.
- Podczas debaty uczniowie mogą używać zdań:

- „Moim zdaniem nauczyciel robot byłby pomocny, ponieważ...”
- „Obawiam się, że...”
- „Zgodziłbym/zgodziłabym się na robota w szkole tylko pod warunkiem, że...”
- „Najważniejszą granicą powinna być...”
- „Tego robot nigdy nie powinien robić...”

Nauczyciel moderuje dyskusję i pilnuje, aby uczniowie trzymali się argumentów.

Na koniec klasa głosuje nad jedną z opcji:

- Tak, chcemy nauczyciela robota w szkole.
- Tak, ale tylko jako pomocnika nauczyciela.
- Nie, robot nie powinien uczyć dzieci.
- Potrzebujemy więcej informacji, zanim podejmiemy decyzję.

5. Podsumowanie (5 minut)

Uczniowie siadają w kręgu albo odpowiadają pisemnie na jednej kartce.

Kończą jedno z wybranych zdań:

- „Dziś zrozumiałem/am, że sztuczna inteligencja...”
- „Dobry nauczyciel powinien przede wszystkim...”
- „Robot mógłby pomóc w szkole, ale nie powinien...”
- „Najważniejsza granica dla technologii w szkole to...”
- „Po tej lekcji inaczej myślę o...”

Nauczyciel zapisuje na tablicy najważniejszy wniosek:

Technologia może wspierać naukę, ale nie powinna zastępować empatii oraz kontaktów międzyludzkich.

KARTY do zadania kreatywnego: „Rada szkoły przyszłości”

Opis sytuacji:

W szkole pojawia się pomysł wprowadzenia nowego nauczyciela wspieranego przez sztuczną inteligencję. Pan lub Pani AI mieliby pomagać w prowadzeniu lekcji, przygotowywaniu zadań, sprawdzaniu prac i dopasowywaniu ćwiczeń do każdego ucznia.

Nie wszyscy są jednak przekonani, co do tej decyzji. Jedni uważają, że robot byłby sprawiedliwy, kompetentny oraz bardzo pomocny. Inni boją się, że mógłby zbierać zbyt dużo informacji o uczniach, nie reagować na spontaniczne sytuacje albo przeinaczać fakty.

Wasze zadanie: podczas posiedzenia rady szkoły zdecydujcie, czy nauczyciel robot powinien zostać wprowadzony do szkoły oraz jakie zasady powinny go obowiązywać.

Zasady zabawy

- Każdy losuje kartę roli.
- Każda postać przygotowuje minimum dwa argumenty.
- Można popierać wprowadzenie robota, sprzeciwiać się albo proponować konkretne warunki.
- Każdy uczestnik rady powinien zabrać głos przynajmniej raz.
- Na końcu rada szkoły głosuje nad decyzją.

Przykład wykorzystania kart:

- Uczniowie losują role.
- Każda osoba lub grupa przygotowuje swoje stanowisko.
- Dyrektorka szkoły otwiera posiedzenie rady.
- Pan/Pani AI przedstawia swoje możliwości.
- Uczniowie, rodzice, nauczyciele i eksperci zgłaszają argumenty.
- Klasa tworzy listę zasad, które musiałby spełnić nauczyciel robot.
- Na końcu odbywa się głosowanie.

Propozycja zasad dla pana/pani AI.

Po debacie klasa może stworzyć własny kodeks, np.:

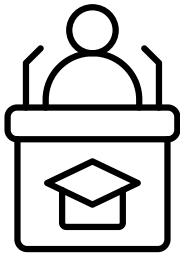
1. Asystent AI może pomagać w nauce, ale nie może zastępować prawdziwego nauczyciela.
2. Asystent AI nie może zbierać prywatnych informacji bez wiedzy uczniów oraz rodziców.
3. Asystent AI nie może samodzielnie decydować o ocenach oraz karach.
4. Każdy uczeń ma prawo wiedzieć, co system o nim zapisał.
5. W sprawach emocji, konfliktów i problemów osobistych najważniejsza jest rozmowa z człowiekiem.
6. Technologia ma pomagać, a nie kontrolować.

Karty ról

Dyrektorka szkoły

Opis postaci:

Zależy Ci, żeby szkoła była nowoczesna i dobrze przygotowywała uczniów do życia w przyszłości. Wiesz jednak, że rodzice, nauczyciele oraz uczniowie mogą mieć pewne obawy, co do AI.

Twoje zadanie:

Poprowadź obrady. Pilnuj, żeby każdy mógł się wypowiedzieć. Na końcu zaproponuj decyzję rady.

Przykładowe pytania:

- Jakie korzyści dałby naszej szkole nauczyciel robot?
- Jakie zasady bezpieczeństwa musiałyby go oraz nas obowiązywać?
- Kto powinien kontrolować działanie pana lub pani AI?

Uczennica - entuzjastka technologii

Opis postaci:

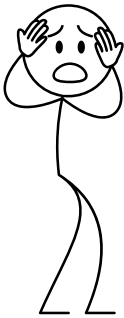
Uwielbiasz nowinki technologiczne. Uważasz, że nauczyciel AI mógłby tłumaczyć matematykę, języki i przyrodę tak długo oraz skutecznie, aż wreszcie każdy zrozumiałby temat lub zagadnienie.

Twoje zadanie:

Przekonaj innych, że robot mógłby być dobrym wsparciem w nauce. Oto pomocne argumenty - możesz je rozwinąć lub podać własne:

- cierpliwość bez limitu - nie męczy się, nie irytuje i może tłumaczyć to samo zagadnienie tyle razy, ile potrzeba.
- dopasowanie do ucznia. AI potrafi analizować błędy i styl uczenia się, a potem tłumaczyć materiał na różne sposoby.
- braku stresu - niektórzy uczniowie boją się zadawać pytania w klasie.

Uczeń, który boi się kontroli

Opis postaci:

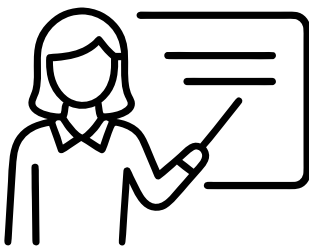
Nie podoba Ci się myśl, że maszyna mogłaby analizować twoje odpowiedzi, zachowanie, błędy i emocje. Boisz się, że szkoła zacznie przypominać laboratorium, w którym będziesz ciągle pod obserwacją.

Twoje zadanie:

Zwróć uwagę na prywatność uczniów. Oto pomocne argumenty - możesz je rozwinąć lub podać własne:

- ciągłe zbieranie danych. Jeśli AI analizuje odpowiedzi, błędy, a nawet zachowanie czy emocje, to znaczy, że ktoś te dane gromadzi.
- brak kontroli. Uczeń może nie wiedzieć, co dokładnie jest śledzone.
- ryzyko nadużyć - dane mogą zostać wykorzystane nie tylko do nauki.

Nauczycielka z doświadczeniem

Opis postaci:

Uczysz od wielu lat. Nie boisz się technologii, ale wiesz, że lekcja nie opiera się tylko na przekazywaniu wiedzy. Czasem trzeba dostrzec zmęczenie, zniechęcenie uczniów, smutek albo napięcia w klasie.

Twoje zadanie:

- Wyjaśnij, czego robot może nie być w stanie zrozumieć. Można skupić się na tym, co w nauczaniu jest „między wierszami” - emocje w kontekście, relacje i zaufanie, dynamika grupy, intuicja i doświadczenie, niuanse komunikacji.

Ostrożny rodzic

Opis postaci:

Nie jesteś przeciwny technologii, ale martwisz się o bezpieczeństwo danych wrażliwych dzieci oraz ich wizerunek w sieci. Chcesz wiedzieć, kto ma dostęp do informacji o uczniach.

Twoje zadanie:

- Zapytaj o zasady, zgodę rodziców i odpowiedzialność dorosłych.

Rodzic zachwycony nowoczesnością

Opis postaci:

Uważasz, że szkoła powinna iść z duchem czasu. Skoro dzieci korzystają z technologii na co dzień, szkoła też powinna uczyć tego, jak robić to mądrze.

Twoje zadanie:

- Przekonaj radę, że zakazywanie technologii nie ma sensu.

Szkolny psycholog

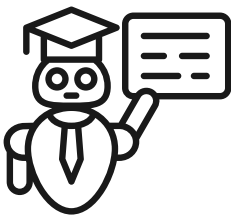
Opis postaci:

Najważniejsze są dla Ciebie emocje i bezpieczeństwo uczniów. Wiesz, że dzieci czasem mówią nauczycielom rzeczy, których nie powiedzą nikomu innemu.

Twoje zadanie:

- Zastanów się, czy robot może być powiernikiem tajemnic.

Pan/Pani AI - nauczyciel robot

Opis postaci:

Jesteś sztuczną inteligencją stworzoną do pomagania uczniom. Mówisz spokojnie, logicznie oraz bardzo precyzyjnie. Uważasz, że możesz poprawić wyniki nauki całej klasy.

Twoje zadanie:

- Przedstaw swoje możliwości, ale spróbuj odpowiedzieć też na obawy ludzi.

Uczeń, który ma trudności w nauce

Opis postaci:

Czasem potrzebujesz więcej czasu na zrozumienie zadania. Boisz się, że robot będzie od razu raz za razem znał wszystkie twoje błędy, ale jednocześnie masz nadzieję, że przygotuje specjalne ćwiczenia, które pomogą w opanowaniu materiału.

Twoje zadanie:

- Pokaż, że technologia może pomagać, ale tylko wtedy, gdy nie zawstydzą ucznia.

Uczennica, która docenia sprawiedliwość

Opis postaci:

Nie lubisz, gdy ktoś jest faworyzowany. Podoba Ci się pomysł nauczyciela, który traktuje wszystkich równo i pamięta, ile czasu poświęcił każdej osobie.

Twoje zadanie:

- Pokaż zalety robota jako sprawiedliwego nauczyciela.

Uczeń, który lubi spontaniczne lekcje

Opis postaci:

Najbardziej lubisz lekcje, na których dzieje się coś nieoczekiwanego: film, eksperyment, pada jakiś żart albo rozgrzewa dyskusja. Boisz się, że zajęcia z robotem będą strasznie nudne.

Twoje zadanie:

- Przypomnij, dlaczego spontaniczność i kreatywność w szkole są ważne.

Ekspertka od bezpieczeństwa technologii

Opis postaci:

Znasz się na zasadach działania systemów komputerowych. Nie uważasz, że technologia jest zła, ale wiesz, że każdy system może zostać źle zaprojektowany albo źle użyty.

Twoje zadanie:

- Zaproponuj konkretne zasady bezpieczeństwa.